

Kraków świętuje 45-lecie wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO

2023-09-09

Uroczyste sympozjum, inauguracja Europa Nostra Heritage Hub czy otwarcie wystawy o Społecznym Komitecie Odnowy Zabytków Krakowa - to tylko wybrane wydarzenia obchodów 45-lecia wpisu Krakowa na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, które odbywają się w dniach od 7 do 9 września. Zapraszamy do wspólnego świętowania rocznicy historycznego wydarzenia, które zmieniło nasze miasto!

Wpis Krakowa na Listę UNESCO - wtedy i dziś

- Niezmiernie cieszy mnie, że wspólnie ze znakomitym gronem gości możemy świętować w Krakowie 45. rocznicę przełomowego wpisu z 1978 roku - mówi Jacek Majchrowski, prezydent Krakowa. - Obecność Krakowa na prestiżowej liście oraz status znanego na całym świecie miasta historycznego był, jest i będzie dla nas drogowskazem i punktem odniesienia dla rozwoju. Mamy zarazem świadomość ogromnej odpowiedzialności za dziedzictwo, które musimy chronić i którym musimy się opiekować. Świętowanie rocznicy wpisu wiąże się z nieustanną potrzebą podkreślania na forum lokalnym, krajowym i międzynarodowej znaczenia, jakie ma dla Krakowa status dobra światowego dziedzictwa - dodaje.

We wrześniu 1978 roku podczas pierwszego posiedzenia Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO zapadła historyczna decyzja o wpisie centrum Krakowa na prestiżową listę miejsc o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa świata. Historyczna - bo w pierwszym zestawieniu Kraków znalazł się w gronie **zaledwie dwunastu takich miejsc na świecie**, razem z pobliską Kopalnią Soli w Wieliczce. Nasze miasto było też pierwszym miejscem w Europie, w którym wyróżniono nie pojedyncze obiekty, ale cały zespół miejski z Zamkiem Królewskim na Wawelu, Starym Miastem, Kazimierzem oraz dawnym przedmieściem Stradom.

Wpis uruchomił niezwykłą, **społeczną kampanię na rzecz rewaloryzacji niszczących zabytków miasta**, będąc wielką zasługą środowiska konserwatorskiego Polski. To był moment założycielski Krakowa jako miasta, które w kolejnych dekadach uczyniło dziedzictwo fundamentem swojej tożsamości i siłą napędową dalszego rozwoju.

W ślad za wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa jesienią 1978 roku powstał Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa. Jego najważniejszym zadaniem stało się wspieranie prac konserwatorskich przy zabytkach, czemu podstawy dał utworzony kilka lat później Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Wraz z stworzonym już po transformacji ustrojowej systemem miejskich dotacji na prace konserwatorskie finansowanie prac przy zabytkach przyczyniło się do **bezprecedensowej przemiany wyglądu zabytkowego centrum i przywrócenia blasku niezliczonym obiektom**.

W 2013 roku Kraków dołączył do Sieci Miast Kreatywnych UNESCO jako pierwsze nieanglojęzyczne **Miasto Literatury**. Przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej **autograf „O obrotach sfer niebieskich” Mikołaja Kopernika** wpisany jest na Listę Pamięci Świata UNESCO, a tradycja **szopkarstwa krakowskiego** wpisana została Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO. W 2017 r. Kraków był gospodarzem **41. Sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO**, podczas której miasto odwiedziły liczne delegacje z całego świata. W latach 2019-2022 prezydent Krakowa pełnił funkcję prezydenta

Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa OWHC, a obecnie zasiada w Radzie Dyrektorów OWHC i założonej w Kioto Lidze Miast Historycznych.

Miasto ciągle wprowadza nowe rozwiązania służące ochronie autentyczności i reprezentatywności historycznego centrum, chociażby poprzez wcielenie w życie **idei parków kulturowych** na niespotykaną w kraju skalę czy skuteczne wprowadzenie uchwały krajobrazowej. Oryginalny charakter miasta chroni także lokalne planowanie przestrzenne, a także programy rewitalizacji i wsparcia dla branż chronionych. Jednocześnie dzięki ogromnemu zaangażowaniu samych krakowian stopniowo odkrywane i doceniane są **nowe warstwy dziedzictwa miasta**: forty Twierdzy Kraków, architektura modernizmu czy socrealistyczna dzielnica Nowa Huta, uznana w tym roku za Pomnik Historii.

45. rocznica wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO - program obchodów

Kraków świętuje 45. rocznicę wpisu od początku roku. Przy drogach wjazdowych do miasta pojawiły się **nowe tablice witające w Mieście Światowego Dziedzictwa**, a u wlotu historycznej Drogi Królewskiej na Stare Miasto, pod Barbakanem, odsłonięto **pamiątkową płytę**. Po rozbudowie został oddany do użytku dwujęzyczny [portal Kraków Heritage](#) prezentujący kompleksowo dziedzictwo miasta; od czerwca na różnych miejskich placach (od 1 września aleja Róż w Nowej Hucie) można z kolei oglądać plenerową **wystawę „Skarby Krakowa”**, przygotowaną wraz z Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie. Na lotnisku w Balicach gości ze świata wita podświetlona tablica informująca o statusie Krakowa jako Miejsca Światowego Dziedzictwa. W związku z jubileuszem powstają publikacje, dodatki prasowe i podkasty.

Obchody 45. rocznicy wpisu Krakowa na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO rozpoczęły się w środę, 6 września, konferencją prasową w budynku prałatówki Bazyliki Mariackiej (plac Mariacki 5). Tego samego dnia mieszkańcy mogli zobaczyć na wieży Bazyliki odrestaurowaną koronę z 1666 r. Jeden z symboli Krakowa powrócił na iglicę wieży po krótkiej, trwającej dwa miesiące renowacji, finansowanej przez SKOZK i parafię Wniebowzięcia NMP.

Kulminacja uroczystości w dniach od 7 do 9 września

W czwartek, **7 września**, o godz. 10.30, w siedzibie Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, jednej z najstarszych europejskich organizacji pozarządowych zajmujących się dziedzictwem odbyła się uroczysta inauguracja **Europa Nostra Heritage Hub** - satelity tej zasłużonej, międzynarodowej organizacji na Europę Środkową. Uroczystość wzbogaciły dyskusje panelowe z udziałem ekspertów i ekspertek z Polski, Węgier, Ukrainy i Litwy. Wydarzenie miało charakter zamknięty; transmisję z dyskusji można było oglądać na profilu [Europa Nostra Heritage Hub in Krakow](#) na Facebooku.

O godz. 15.00 w pałacu Krzysztofory zainaugurowana została **wystawa poświęcona działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa**. Ekspozycję pn. **„45 lat odnowy Krakowa - miasta na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO”** można oglądać do 8 października. Podczas inauguracji na pobliskiej Wieży Ratuszowej zabił dzwon „Bolesław”.

Wernisażowi towarzyszył **pokaz filmu dokumentalnego pt. „Kamienie mają głos, by przeszłość opowiedzieć przyszłości”** w reżyserii Marty Węgiel zrealizowanego przez TVP Kraków, opowiadającego proces przemiany miasta. Materiał jest ilustrowany archiwaliami od lat 70. XX wieku, przez czasy transformacji po dziś. Film można było obejrzeć na antenie TVP Kraków 3 i 7 września. W kanale TVP Historia został zaprezentowany 7 września.

Wieczorem w Bazylice Mariackiej **uroczyście wręczono Europejską Nagrodę Dziedzictwa (European Heritage Award / Europa Nostra Award) za prace konserwatorskie przy słynnym ołtarzu Wita Stwosza przeprowadzone w latach 2015-2021.** Nagrodę wręczył sekretarz generalna Europa Nostra – Sneška Quaadvlieg-Mihailović. Europejskie Nagrody Dziedzictwa są przyznawane przez Europa Nostra za wyjątkowe osiągnięcia w dziedzinie dziedzictwa kulturowego w Europie w pięciu kategoriach głównych. Ołtarz Wita Stwosza został wyróżniony w kategorii „konserwacja”. Uroczystości towarzyszyła prezentacja ołtarza i koncert organowy z muzyką dr hab. Krzysztofa Michałka.

Piątek, 8 września od godz. 10.00 przebiegał pod znakiem **uroczystego sympozjum w siedzibie Rady Miasta Krakowa.** Przybrał ono formę **ogólnodostępnej konferencji**, na której swoje wystąpienia wygłosili m.in. prezydent miasta Krakowa, przewodniczący Rady Miasta Krakowa, dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa, przewodniczący Polskiego Komitetu ds. UNESCO, sekretarz generalna Europa Nostra czy **prof. Krzysztof K. Pawłowski** – jeden z architektów wpisu z 1978 roku. Wystąpienie prof. Pawłowskiego zbiegło się w czasie z premierą jego nowej książki pn. „Meandry badań nad kształtowaniem miasta”, wydanej nakładem Narodowego Instytutu Architektury i Urbanistyki.

Podczas zaplanowanej później części panelowej przewidziane zostały wystąpienia przedstawicieli i przedstawicielek miast historycznych z całego świata, w tym m.in. Warszawy, Wilna, Lwowa, Wiednia, Ratyzbony, Dubrownika, Quito czy Szirazu. Nie zabraknie też reprezentacji Królewskich Kopalni Soli w Wieliczce i w Bochni. Wykłady jubileuszowe wygłosili także prof. Jacek Purchla oraz prof. Jerzy Hausner.

Jubileuszowa sesja zakończyła się na **Zamku Królewskim na Wawelu**, na którym odsłonięta została pamiątkowa tablica z emblematem Światowego Dziedzictwa.

Dziś, **9 września** ulicami miasta przejdzie uroczysty **Pochód Kopernikański** – parada z elementami tańca, muzyki, akrobacji i – oczywiście – astronomii. Barwne widowisko przygotowane przez zespół Teatru KTO pod przewodnictwem dyr. Jerzego Zonia połączy jubileusz 45-lecia wpisu UNESCO z 550. rocznicą urodzin Mikołaja Kopernika. Korowód ruszy o godz. 17.00 spod Bramy Floriańskiej.

Wydarzenia towarzyszące

Wydarzenia jubileuszowe w Krakowie odbywają się równoległe z **Europejskimi Dniami Dziedzictwa.** Więcej o wydarzeniu, w ramach którego od 9 października na placu Szczepańskim odbędzie się **wystawa poświęcona drewnianym kościołom południowej**

**Magiczny
Kraków**

Małopolski i drewnianym cerkwiom polskiego regionu Karpat można przeczytać na [stronie Europejskich Dni Dziedzictwa](#).

Pamiętką obchodów rocznicy będzie **dwujęzyczne wydawnictwo „Widzę Cię, Krakowie”**, będące swoistym notatnikiem myśli o dziedzictwie Krakowa i jego przyszłości. Publikacja przygotowana we współpracy z Międzynarodowym Centrum Kultury jest dostępna od środy, 6 września na Zamku Królewskim na Wawelu i w pałacu Krzysztofora jako dodatek do wejściówek na ekspozycje muzealne. Pobierz ją w [wersji elektronicznej](#).

[Zobacz także szczegółowy program obchodów 45-lecia wpisu Krakowa na Listę Światowego Dziedzictwa.](#)

Święto wszystkich krakowian

- Co daje tytuł miasta światowego dziedzictwa? Daje tyle, ile chcemy, żeby dał, albo inaczej mówiąc: tyle, ile możemy wziąć - czytamy w broszurze „Widzę Cię, Krakowie”. - Status Miejsca Światowego Dziedzictwa jest wspólną zasługą krakowian, ale także zbiorową odpowiedzialnością za to, jak dbać o miasto i jak odpowiadać na zmieniające się wyzwania współczesności. W tym sensie 45. rocznica tego wydarzenia to święto nas wszystkich - ale również okazja do wyrażenia wdzięczności za wspólną i harmonijną pracę rozmaitych instytucji na rzecz ochrony i propagowania dziedzictwa naszego miasta - mówi Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta miasta Krakowa ds. kultury.

Wydarzenie współtworzą i współfinansują: Gmina Miejska Kraków, Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, Zamek Królewski na Wawelu, Muzeum Krakowa, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Teatr KTO, Balet Cracovia Danza, Capella Cracoviensis, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Europa Nostra Heritage Hub Kraków.

Partnerami wydarzenia są: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Europa Nostra, Organizacja Miast Światowego Dziedzictwa, Liga Miast Historycznych, Polski Komitet ds. UNESCO.